

POSTMODERN AÇIDAN KAMU YÖNETİMİNDE KÜÇÜLME (DOWNSİZİNG) OLGUSU

Mürşit IŞIK*

Dr.Yunus Emre ÖZTÜRK*

ÖZET

Yüzyılımızın sonuna doğru hızlanan gelişmeler sonucunda modernlik yerini postmodernliğe bırakmış ve Postmodern anlayış kamu yönetiminde bürokrasinin karşısına sivil toplum örgütlerini çıkarmaya çalışmış, devletin yetki ve görevlerinin sivil toplum örgütlerine ve özel sektöre aktarılması gerektiğini vurgularken, piyasanın ve sivil toplumun geliştirilmesini önemsemıştır.

Kamu sektöründeki örgütsel küçülme (Downsizing) stratejisi sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerin ekonomik reform programlarında hızla artarak kullanılan bir uygulamadır.Küçülme stratejileri olarak Devletin gelir ve gider kalemlerinde ,personel istihdamı konusunda ,örgütsel yapı olarak ve merkezi yetkiler açısından küçülmesi öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Kamu Yönetimi, Modernizm, Postmodernizm, Küçülme

ABSTRACT

As a result of fast paced developments at the end of this century post modernity replaced modernity and postmodern understanding attempted to confront the bureaucracy with non-governmental organizations. While this approach is emphasizing the necessity of transferring governmental authorizations and assignments to non governmental organizations and private sector, simultaneously overrates the development of non governmental community and markets (private sector).

Downsizing strategy of public sector is an application which is recently used widespread in the economic reform plans of developed countries. Downsizing of personnel employment, organizational structure and central authorizations are predicted among the revenue and expense items of government.

Keywords

Public Administration, Modernism, Post-modernism, Downsizing

* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi
* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi

GİRİŞ

20.Yüzyılın sonlarına doğru, ekonomik, sosyal, siyasal, sanat, mimari v.b. pek çok alanda meydana gelen değişimler modern durumun artık sona erdiği, bu yeni durumun modernizmi aşan bir aşama olduğu ve bu yeni durumunda postmodernizm (ya da post modern durum) olduğu yönünde görüşlerin dile getirildiği bir döneme girilmiştir. Bu görüşe göre artık mevcut olan toplumsal ilişkiler, yaşam biçimleri, üretim biçimi, tüketim anlayışı, siyaset ve yönetim anlayışı, sanat ve estetik anlayışı, yerini bambaşka bir anlayışa bırakmaktadır. Akılcılığa ve aydınlanma anlayışına dayanan Modern düşünce biçimi, bu dönemde postmodern düşünce biçiminin hedefi haline gelmiştir.

Post-modern devlet anlayışı bürokrasinin, ölçek ekonomilerinin, uzmanlaşmanın, merkeziyetçiliğin, hiyerarşinin, kimlik belirlemelerinin ve dolayısıyla modern devlet yapısının reddiyesidir. Amaç, katılıkları kırmak ve sürekli değişen dünyaya ayak uydurmaktır. Bunun temel yolunun ise, yönetimin halka açılması olarak gösterilmiştir.

Postmodern dönem aynı zamanda refah devleti kavramının, yani Keynes kaynaklı sosyal ekonomi politikalarının devletlerin belini büktüğü ve yerini neo-liberal politikalara bıraktığı bir zaman dilimidir.

Refah devletine, görev alanının çok genişlediği, kamu harcamalarının kontrol edilemez düzeyde arttığı, kamu istihdamının çok fazla olduğu, aşırı merkeziyetçi bir yapıya büründüğü gibi konularda eleştiriler yöneltmiştir. Bu yüzden devletin, ekonomiden ve sosyal alandan çekilerek asli görevlerine dönmesi ve küçültülmesi istenmiştir.

Sosyal refah devleti, doğrudan üretimde bulunması, ekonomiye müdahale etmesi, sosyal harcamalarda bulunması ve düzenleyiciliği ile öne çıkmış bir kapitalist devlet biçimidir. Kapitalist sistemin yeniden yapılanmasında bu devlet biçiminin engelleyici olduğu düşünüldüğünden, yerine bir başka devlet formunun getirilmesi uygun görülmüştür. Bunun için deregülasyon, liberalizasyon, özelleştirme, yerleşme politikaları uygulanarak devletin küçültülmesi yönünde adımlar atılmıştır. Bu çerçevede devlet baştan aşağı reform sürecine tabi tutulmuştur.

Bu çalışmamızda devletin; parasal açıdan, örgütsel açıdan, merkezi yetkileri açısından ve personel açısından küçülme stratejileri ve bunların postmodern anlayış açısından değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

1.KAMU YÖNETİMİNDE POSTMODERN ALGI

20.yüzyılın sonlarına doğru pek çok alanda yeni bir dönemin başladığına dair görüşler dile getirilmeye başlandı. Bu yeni dönem ekonomik, sosyal, siyasal, sanat, mimari v.b. pek çok alanı kapsamaktaydı. Bu ortaya çıkan yeni durum, postmodernizm (ya da post modern durum) olarak ifade edildi, yeni

durumun esas ifade ettiği şey; içinde yaşanan modern durumun artık sona erdiği, bu yeni durumun modernizmi aşan bir aşama olduğu gerçeğidir.

Modern dönemde mevcut olan toplumsal ilişkiler, yaşam biçimleri, üretim biçimi, tüketim anlayışı, siyaset ve yönetim anlayışı, sanat ve estetik anlayışı, artık yerini bambaşka bir anlayışa bırakmıştır. Modern dönemde akılcılığa ve aydınlanma anlayışına dayanan düşünce biçimi, bu anlayışı eleştiren bir düşünce biçiminin (postmodern düşünce) hedefi olmuştur.

1.1. Moderniteden Postmoderniteye Geçiş

Son 15–20 yıl içerisinde postmodernizm konusunda birçok eser ve kitaplar yazıldıysa da, pek çok toplantı düzenlenmiş olsa da, tüm bu uğraşlara rağmen, herkesin üzerinde uzlaşa sağlayabildiği kesin ve bütüncül bir “postmodernizm” tanımına ulaşmak şu ana dek mümkün olamamıştır.¹

Postmodernizmi tanımlama güçlüğünün yanında, onun kökenlerinin nereye kadar dayandığı soruları da gündeme gelmiştir. Bu nedenle, bazıları nihilist bir (hiççilik) anlayışı çağrıştırdığı için Nietzsche’ye dayandırırken, daha uzaklara gidenler de olmuştur. Nasıl ki, modernliğin kökenleri çok derinlere Augustin’e ya da Eflatun’a bağlanabiliyorsa, postmodernizm de sofistlere kadar götürülebilmektedir. Modernlik; gerçeği aramak demek, kimsenin karşı koyamayacağı kesin ve mutlak doğruya ulaşma çabası demektir. Modern düşüncenin temsilcileri, böyle bir gerçekliğin varolduğunu kabul ederek bunu aramaya koyulmuşlardır. Buna karşın postmodernistler böyle bir gerçekliğin (ya da doğruluğun) varolmayacağı görüşünü söylemek suretiyle sofistlere yaklaşmaktadırlar.² Önce estetik alanda görülen postmodernite teması, ilerleyen süreçte kapsamını genişleterek, kültürel, felsefi ve pratik dünyamızın yeni bir düşünce anlayışı haline gelmeyi başarabilmiştir.³

İlk defa Arnold Toynbee tarafından 1939’da yayınlanan bir eserinde kullanıldığı sanılan Postmodernizm terimi, birazda konunun gerçek anlamda tartışılma eksikliğinden dolayı, bir yandan son derece karmaşık ve zor felsefi anlamlar ile dile getirilirken diğer yandan çağdaş kültürde yer alan nihilist ve sinik bir eğilimi oluşturan son derece basit ifadelerle tanımlanmaktadır. Ayrıca postmodernizmi doğası gereği tanımlamakta pek doğal sayılmamaktadır. Nitekim Şaylan, postmodernin, kavram olarak estetik anlayış ve ölçüsünden toplum düzeni ya da işleyişine, toplumla ilgili kuramsal çözümlere ve bilim felsefesine kadar uzanan çok geniş bir alanda ortaya çıkan yeni yaklaşım ya da tartışma biçimlerini kapsamasından dolayı tanımlanmasının güç olduğunu⁴ ifade

¹ Gencay ŞAYLAN, *Postmodernizm*, İmge Kitabevi, Ankara, 2002, s.28.

² Ömür SEZGİN, (Tarihsiz), *Siyasi Düşünceler Tarihi Ders Notları*, Bilgi Fotokopi, Ankara.

³ Ernesto LACLAU, *Postmodernist Burjuva Liberalizmi İçinde* (Çev. Yavuz Alagon), Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995, s.81.

⁴ Gencay ŞAYLAN, *Çağdaş Düşünce Akımları: Postmodernizm*, (Ders Notları), TODAİE Yayınları, Ankara, 1996, s.6.

etmektedir. Postmodernizmin tabiatı itibarıyla sağcı ya da solcu olmamasından dolayı ondan yararlananlar, onunla birlikte bilinçsiz olarak siyasi bir ideolojiye bağlanmış olmamaktadırlar. Ama bunun çok rahatlatıcı bir şey olarak da görmemek gerekir. Bu siyasi tarafsızlık anlamına gelmez. Sadece, postmodernizmin her türlü siyasi yönelime uyabilecek kadar soyut ve bulanık bir şey olduğunu da gösteriyor olabilir⁵

Modernlikten kesin olarak farklı anlamlar ifade ettiği kabul edilen postmodernizmin nasıl bir ideoloji olduğu konusunda da uzlaşma sağlanamamaktadır. Habermas postmodernizmi “insanı özgürleştirici değer ve kuramları geçersiz kılmaya çalışan, tutucu bir ideoloji” olarak değerlendirmektedir.⁶ Buna karşın Eagleton bu konuda kesin karar vermekte biraz zorlanmaktadır. Eagleton’a göre postmodernizm bünyesinde çelişkileri barındıran bir ideolojidir, “hem özgürlükçü, hem otoriter, hem hedonistik, hem baskıcı, hem çok katlı hem de yekpare olmak, ileri kapitalist toplumların çarpıcı bir görünümüdür” demektedir. Ancak bu açıklamalara karşın, Habermas’ın tutucu bir ideoloji olarak nitelendirdiği postmodernizme Eagleton son kertede, radikal bir ideoloji olarak bakmakta ve dolayısıyla Habermas’tan ayrılmaktadır. Çünkü ona göre postmodernizm “mutlak değerlere, metafizik temeller ihtiyaç duyan bir sisteme meydan okuduğu için radikaldir”.⁷ Aslında her iki düşünür de düşüncelerinde haksız sayılmamaktadırlar. Bu değerlendirmelerden yola çıkılarak ya da bir başka ifade ile anlatılmak istenirse; postmodern söylem; içinde ortaya çıkan bu ikileme dayanarak, “tutucu” ve “radikal, ilerici” türünden bir yargıya ulaşmanın fazla da anlamlı olduğunu söylemek gerçekten zordur.

Öte yandan, postmodernizm tartışılırken postmodernizm’in “post” ekinden kaynaklandığını göz önünde tutmak, bu ideolojiyi anlamamız konusunda bize yardımcı olacaktır, “post” ekinden kaynaklanmış olması onun bir sonralık, bir başkaldırı boyutu taşıdığına işaret etmektedir.⁸

Postmodernizm, modernizmi pek çok noktada eleştirmektedir. Modern akıl evrenselliği, birlik-bütünlüğü, aynı kuralların her yerde geçerli olduğu görüşünü savunmaktaydı. Bunun tam aksine postmodernizm ise her durumun farklı olduğunu ve özel bir biçimde anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Her biri kendi ne ait bir mantığa sahip olduğu için, bütün paradigmalardan (birbirlerine karşı hiyerarşik üstünlük anlamında) aynı olduğunu kabul eden postmodern bir anlayışta evrensel akla yer tanınmamaktadır. Bunlara ek olarak yine modernizmin bir ürünü olan akıl ve rasyonelite, postmodernizmin

⁵ Pauline Marie ROSENAU, *Post-Modernizm ve Toplum Bilimleri*, (Çeviren: Tuncay Birkan),

Bilim ve Sanat / Ark Yayınları, Ankara, 1998, s.265.

⁶ ŞAYLAN, *Çağdaş Düşünce Akımları: Postmodernizm* a.g.e, s.28.

⁷ Terry EAGLTON, *Postmodernizmin Yanılsamaları*, Ayrıntı Yayınları, (Çev. Mehmet Küçük), İstanbul, 1999, s.155-156.

⁸ Francois LYOTARD, / Jurgen HABERMAS, / Fredrick JAMESON, *Postmodernizm*, Kıyı Yayınları, (Çev. Nemci Zeka), İstanbul, 1990, s.10.

duyguya, iç bakış ve sezgiye, özerkliğe, yaratıcılığa, hayal gücüne duyduğu güvenle hiç de anlaşabilecek bir yapıda değildir.⁹ Modernlikten postmodernliğe geçiş; büyük, merkezi, tek doğrulu siyaset, üretim ve ideolojiden, küçük ölçekli, merkezsizleşmiş, pek çok doğruları olan, belirginliklerin yitirilmiş olduğu bir alana geçiş olarak kabul edilmektedir. Modernlik kesinliğin ve zorunluluğun bir alanı olarak tanımlanırken, postmodernlik sonsuzlaştırılmış tüketici tercihi anlamında özgürlüğün ve bulanıklığın bir alanı olarak tanımlanmaktadır.¹⁰

Yüzyılımızın sonuna doğru hızlanan gelişmeler sonucunda modernlik yerini postmodernliğe bırakırken kesinlik ve onu elinde tutan merkez çözüldü. Modern dönemde desteklenen kollektif-milliyetçi, dini, ideolojik kimliklerin yanı sıra evrenselci bilim, doğru, estetik, hakikat iddiaları güç yitirdi. İktidar, toplum içinde çok sayıda alana yayılarak ağsal bir nitelik kazandı. Merkezi büyük ölçekli fordist üretim yerini küçük ölçekli üretime bıraktı. Merkezi sızleşmiş üretim, işçi sınıfının kollektif bütünlüğünü parçalarken birçok yeni meslek grubu ve sosyal hareket yaratıyordu.¹¹

1.2. Postmodern Kamu Yönetimi

Post-modern kamu yönetimine bilimsel başlangıç olarak veya milat olarak 1887 yılında Wodroow Wilson tarafından yayımlanan makale gösterilmektedir. Bu makaleye göre, "Post-modern kamu yönetimi anlayışı, ne yönetim-siyaset ayrımını, ne bilimsel yönetimi ne de bürokrasiyi savunur. Postmodernlere göre, bu tip yöntemler tarihin derinliklerine gömülmeye mahkûmdur, zira günümüz koşullarıyla uyumları söz konusu olamaz. Yurttaşın yönetime aktif katılımını savunan postmodern görüş, yönetim-siyaset ayrımına iyi gözle bakmaz. Onlara göre, bu ayırım kalkmalı ve yönetim, yurttaşların istemleri doğrultusunda, onların katılımıyla işlemelidir.¹²

Bilimsel yönetim anlayışına göre, yönetimin tek görevi yurttaşların istemlerini karşılamak değildir, ayrıca onlar için neyin iyi olduğuna da karar vermektir. İşte postmodernlerin karşı olduğu nokta da budur. Post-modernlerin asıl istedikleri, modernizmin tüm günahlarının sorumluluğunu üzerine attıkları bürokrasinin ortadan kaldırılması, başka bir ifadeyle bürokrasisiz bir yönetimdir (administration without bureaucracy). Bunun sağlanması için de en temel araçlar özelleştirme ve sivil toplum örgütleridir.¹³

⁹ Doğan BIÇKI, "Modernizm ve Postmodernizm," 2004, <http://www.isguc.org/arcview>, (12.04.2009), s.1.

¹⁰ Metin ÇABUKLU, **Postmodern Toplumda Kriz ve Siyaset**, Kanat Yayınları, İstanbul, 2004, s.9.

¹¹ ÇABUKLU, s.7.

¹² Hasan Engin ŞENER, "Bilim Kuramı Bakımından Postmodernizm ve Kamu Yönetimi," (1999/2000 Öğretim Yılı -Yayımlanmamış- Kamu Yönetimi Bölümü Bitirme Tezi), Ankara, Haziran, 2000, s.12.

¹³ Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU, Postmodern Kamu Yönetiminde E-Devlet, http://www.icisleri.gov.tr/icisleri/TurkldareDergisi/UploadedFiles/Huseyin_Seyhan_81-106.doc (21,04,2009).

Post-modern kamu yönetiminde yurttaşa ve yurttaş girişimlerine de önem verilmiş ve bunun sonucunda postmodern kamu yönetiminde bürokrasinin karşısına sivil toplum örgütleri çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kuruluşların en önemli özellikleri kâr amacı gütmemeleri ve siyasal partilerin dışında yer almalarıdır. Yurttaş üzerinde odaklanan postmodern kamu yönetimi politikası, yurttaşlara ulaşmak için en uygun yollardan birisi olarak yerel yönetimleri görür.

Yurttaşlık bilincinin gelişmesini amaçlayan bu gelişmelerle yurttaşlar yerel hizmetlerin sunumunda artık yalnızca paralarının nasıl harcandığı ile ilgilenmemekte; aynı zamanda hizmetlerin hangi kaynaklardan borçlanma ya da öz kaynaklara finanse edildiği konusunda da duyarlı davranmaktadır.

Post-modernizm, modernliğin temel belirleyicilerinin yani akılcılığın, bürokrasinin, uzmanlaşmanın, merkeziyetçiliğin, hiyerarşinin, kimlik belirlemelerinin ve dolayısıyla modern devlet yapısının reddiyesidir. Post-modern devlet anlayışı ise “Devleti arka plana itip bireyi öne çıkararak belirsizliği, parçalılığı, kültürel çoğulculuğu savunmaktadır.” Amaç, katlıkları kırmak ve sürekli değişen dünyaya ayak uydurmaktır. Bunun temel yolunun ise, yönetimin halka açılması olarak sunumu söz konusudur. Bu nedendir ki postmodern kamu yönetimi, temsili demokrasinin krizi ve radikal demokrasi anlayışlarının kamu yönetimindeki yansımalarıdır.¹⁴

Postmodern dönem aynı zamanda refah devleti kavramının, yani Keynes kaynaklı sosyal ekonomi politikalarının devletlerin belini büktüğü ve yerini Milton Friedman’ın vahşi kapitalizmine bıraktığı bir zaman dilimidir. Yani sadece cebinde parası olanların eğitim ve sağlık imkanlarına sahip olabildiği sistem kendine postmodern dönemde yaşam alanı bulmuştur.¹⁵

Kamu yönetiminin kendisini kuşatan genel siyasal ve toplumsal yapı ile olan bütünlüğü çerçevesinde, düşünce ve kültür alanında, bilim ve teknolojiye, ekonomide, siyasette, iş örgütlenmesinde ve çalışma ilişkilerinde sanayi ötesi döneme geçiş sürecinin temel dinamikleriyle beslenen kavramlar, kurumlar, yapılar ve süreçler “postmodern kamu yönetimi”nin¹⁶ oluşumunu şekillendirmiştir. Değişim, genel olarak toplumsal yapıda, siyasal değer yargılarında, siyasal yapı ve süreçlerde, devlet olgusunun niteliğinde ve vatandaşların siyasal istek ve beklentileriyle ilgili alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Yönetimin özündeki “işbölümü,” “otorite” ve “hiyerarşi” olgularının başlıca iki farklı düzeyde, “genel siyasal iradeyi yansıtan ve toplumsal yaşayışın üst yapısal çerçevesini çizen” devlet düzeyinde ve “mikro ekonomik iradeyi

¹⁴ ŞEYHANLIOĞLU, <http://www.icisleri.gov.tr/icisleri/TurkIdareDergisi/UpLoadedFiles/HuseyinSeyhan81-106.doc> (21.04.2009).

¹⁵ <http://osman.borutecene.com/postmodern-kelimesi-bir-terim-olarak-neyi-tanimlar-ne-anlama-gelir-ne-demektir/> (27,04,2009).

¹⁶ Turgay ERGUN, “Postmodernizm ve Kamu Yönetimi,” *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 4, Aralık 1997, ss.3-15.

yansıtan” ve ekonominin temel birimlerinin işleyişini ¹⁷ düzenleyen işletme düzeyinde ele alınması söz konusu olabilmektedir. Gerek işletme yönetimi, gerek kamu yönetimi alanında küreselleşme ile birlikte demokratikleşmeye, esnekliğe, katılımcılığa, bireyin etkinliğine ve yeteneklerinin ön plana çıkarılmasına yönelik değişim hareketinin, etkisini en çok geleneksel bürokratik örgütlenme alanında ve hiyerarşinin temel unsuru olan hiyerarşi üzerinde hissettirdiği açıktır.¹⁸ Doğal ve evrensel bir olgu olan hiyerarşinin, işbölümü ve otorite düzeninin bulunduğu tüm örgütlerde yer almakla birlikte daha çok bürokrasi ile birlikte düşünülmesi gerekir. Öte yandan bürokrasinin esas olarak biçimselliğe, katı ve yazılı kurallara, merkeziyetçi bir yönetim ve denetim yapısına dayalı olması ve katılıma yer vermemesi; demokratik ilkelere ve küresel gelişmenin yönetim alanına hakim kıldığı esneklik yaklaşımlarına ters düşmekte, dolayısıyla bürokratik yapılanmanın özünü oluşturan hiyerarşi ile yükselen küresel yönetim değerleri arasında temel bir çelişki ve uzlaşmazlığın varlığı dikkati çekmektedir.¹⁹

Bu bağlamda, bilgi çağının gereklerine uygun olarak hiyerarşinin olabildiğince azaltıldığı bir işletmede ya da kamu örgütünde, Weberci bürokratik yönetim modeline has merkeziyetçi işbölümü, otorite ve denetim yapısı çözüldükçe,²⁰ “hiyerarşik sorumluluk” anlayışının getirdiği örgüt merkezli ve biçimsel kuralların gereklerinin karşılanmasıyla yetinen bir yapıdan yönetimdeki demokratik süreç ve mekanizmaların önem kazanacağı birey merkezli ve sonuçlara yönelik yapılanmaya doğru gidiş süreci hızlanmaktadır.²¹

2. KAMU YÖNETİMİNDE KÜÇÜLME OLGUSU

Günümüzde en büyük dönüşümün devlet anlayışı ya da ekonomide olmayıp, özellikle kapitalist toplumların sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmesiyle yaşandığı ifade edilmekte ve bu dönüşümün de tek yönlü sebebe bağlanmayarak sürekli öğrenime yöneliş, bilginin ekonominin anamalı olması ve endüstriyel organizasyonların bilgiye dayalı kuruluşlara dönüşmesi vb. niteliklere sahip olduğu savunulmaktadır. Bilgi toplumuna geçiş bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve yaygın olarak kullanılmasıyla gerçekleşmiş, bu teknolojilerin örgütlerde kullanılması; örgütün yapısını, yapılan işlerin kapsamını, çalışanların işlevlerini ve sahip olması gereken niteliklerini etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Bu etki örgütün içinde bulunduğu ülke

¹⁷ Kurthan FİŞEK, *Yönetim*, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara,1979. s.64.

¹⁸ Kernaghan KENNETH, “The Postbureaucratic Organization and Public Service,” *International Review of Administrative Sciences*, Vol.66, No.1, March 2000, ss.91-93.

¹⁹ Namık Kemal ÖZTÜRK, “Hiyerarşi ve Demokrasi İkilemi”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl 69, Mart 1997, Sayı 414, ss.103-105.

²⁰ Van Wart MONTGOMERY, *Changing Public Sector Values*, New York:Garland Publishing, Inc., 1998, s.289.

²¹ Barbara S. ROMZEK, “Dynamics of Public Sector Accountability in an Era of Reform,” *International Review of Administrative Sciences*, Vol.66, No.1, March 2000, ss.92-93.

koşullarına, kültürel özelliklerine ve kullanılan faaliyet alanlarına göre farklılaşmaktadır.²²

Ulusal ve küresel çapta faaliyet gösteren özel ve kamusal organizasyonlar bilgi çağı organizasyon modellerinin etkisi altında kalmakta bu bağlamda da eskiye oranla daha fazla dışa dönük olma zorunluluğuyla karşı karşıya gelmektedir.²³ Bu zorunluluk da tüm örgütlerde meydana gelen yapısal dönüşümü hızlandırmaktadır.

Kamu hizmetlerindeki artış, çeşitlenme ve hizmetten yararlananların artması; değişen gereksinimler ve kamu hizmeti tercihleri; teknoloji ve diğer nedenlerle yönetsel yeniden yapılanma her dönemde gündemde olmuş, sosyal ve ekonomik reform programlarında yer almıştır. Bu yeniden yapılanma, yeni kamu işletmeciliği olarak tanımlanmakta, küreselleşme, bilgi teknolojisi, ekonomik ve siyasal liberalleşme, dış yatırımlar, dijitalleşen ekonomiler ve daha birçok gelişme, sosyal güçlenmeyi getirerek yöneten-yönetilen arasındaki değişen ilişkinin yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir.²⁴

Bu yaklaşımla bürokrasinin verimsiz yapısı nedeniyle ortaya çıkan sorunlar özel sektör politika ve uygulamalarıyla giderilmek istenmektedir. Özel sektörde uygulanan toplam kalite yönetimi yaklaşımı, yalın organizasyon yaklaşımı, küçülme yaklaşımı gibi yönetim yaklaşımları da bu kapsamda ele alınarak kamu sektöründe uygulanmak istenmektedir. Kamu sektöründe yaşanan sorunların özellikle bu sektörün hantal yapısından kaynaklandığı düşüncesi bu yaklaşımların diğerlerine oranla daha fazla uygulanmak istemesinin ve gündemde olmasının en önemli sebebidir.

Bu hantal yapıdan kurtulabilmek, güçlü ve özgür bir birey, özgür bir piyasa ve sınırlanmış bir devletin oluşturulabilmesi için refah devleti anlayışı şu açılardan eleştirilmektedir.²⁵

• Devletin ekonomik yaşama doğrudan (üretici olarak) ya da dolaylı (piyasaları düzenleyici olarak) müdahalesi kamu tekellerine yol açarak bireysel girişim özgürlüğünü sınırlandırmakta, özel girişimler için haksız rekabet yaratmaktadır.

• Kamu niteliği gereği verimsiz ve pahalı çalışmakta ve kaynak israfına yol açmaktadır. Temel politika araçları olarak piyasanın koşulsuz egemenliği, minimal, gece bekçisi, regüle edici, katalizör gibi adlarla tanımlanan aslı fonksiyonlarına çekilmiş bir devlet, özelleştirme ve deregülasyon (merkezi gücün yerel birimlere dağıtımı) öngörülmektedir.

²² Adem ÖGÜT, *Bilgi Çağında Yönetim*, 1. Basım, Ankara, Nobel Yayınları, 2001, s.90.

²³ ÖGÜT, s.91.

²⁴ Hamit PALABIYIK, "Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar", *Amme İdaresi Dergisi*, 37/1 Mart, 2004, s. 71.

²⁵ Seziye SEZEN, *Türkiye'de Plânlama*, TODAİE Yayınları, Yayın No: 293, Ankara, 1999, s.55.

• Ayrıca refah devletinin sosyal harcamalarının haksız gelir transferine yol açtığını savunmaktadır. Çünkü zaten piyasa sisteminde var olan rekabet ve uyum, toplumsal refahı kendiliğinden düzenleyecek öz güçlere sahiptir²⁶

Tüm dünyada iş örgütlenmesinde ve kamu kesiminde Fordist ve bürokratik ilkeleri reddeden ve bunları aşma iddiasında olan bilgi çağı yönetim anlayışının yükselmesine bağlı olarak ortaya çıkan postmodern anlayış kamu yönetimi üzerindeki etkilerini birçok bakımdan göstermektedir²⁷

2.1. Küçülme (Downsizing) Kavramı ve Gelişimi

Organizasyonel küçülme stratejisi 1990'ların başından itibaren işletmelerin çok yoğun olarak kullandığı stratejiler arasında yerini almıştır. Küçülme, "işletmelerin kademe azaltma, faaliyet alanı daraltma ve bazı faaliyetlerde taşeron kullanma şeklinde gerçekleşmekte ve işletmelerin işgücü miktarında, boyutunda, çalışma yöntem ve süreçlerinde bir değişiklik ve gelişmeyi içeren, rekabet avantajı ve müşteri tatmini sağlamak için izlenen bir strateji" olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁸

İşletmeler, örgütsel küçülme stratejisini, maliyetleri azaltmak, kararları hızlandırmak, çevreye daha çabuk cevap vermek, müşteri ihtiyaçlarına odaklanmak, kişisel sorumlulukları daha çabuk izlemek gibi hedeflere ulaşmak için uygulamak istemektedirler. Kısaca bu stratejiyle küçülerek büyüme hedeflenmektedir.

Örgütsel küçülme stratejisini sadece işletmeler kullanmamakta kamu sektöründe yaşanan sorunlar da bu kurumları küçülmeye yöneltmektedir. Özellikle kamu sektörünün hantal bir yapıya sahip olduğu düşüncesi bu stratejinin kamu kurumları için de uygun bir strateji olarak kabul edilmesine sebep olmaktadır. Ancak kamu sektöründe küçülme stratejisi özel sektöre oranla daha zor gerçekleşmekte, küçülme sonucu yaşanacak sorunlar daha fazla hissedilmekte ve daha büyük tartışmalara sebep olmaktadır.

Kamu sektöründe örgütsel küçülme ülkelerin yapısal reform programları veya kalkınma planları çerçevesinde gerçekleştirilmek istenmektedir. 1980'li yıllarda ABD başlayan kamu kurumlarında örgütsel küçülme farklı yıllarda Ekvator(Merkez bankası), Çin, Japonya(demir yolları) gibi ülkelerin bazı kamu kurumlarında uygulanmış ve zaman içerisinde hedeflere ulaşılmıştır. Gelişmekte olan birçok ülkede kamu sektörünü

²⁶ Birgül Ayman GÜLER, *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi-Yapısal Uyarılama Politikaları*, TODAİE Yayınları, Ankara, 1996, s.51.

²⁷ Ulvi SARAN, "Küresel Değişim Dinamiklerinin Kamu Yönetimi Alanındaki Etkileri", *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 73, Sayı: 433, Ankara, 2001 s.42.

²⁸ Cemal ZEHİR, Akgün A. EKBER, Hatice TAŞ "Türk Kamu Bankalarında Örgütsel Küçülme Uygulamalarının Çalışanlar Üzerine Etkilerine Yönelik Bir Saha Araştırması", *11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, Afyon, 2003, s.646.

küçültmek veya kamunun şişkin ama verimsiz yapısını daraltmak bir öncelik haline gelmiştir²⁹

Kamu sektörünü değişime götüren nedenler aşağıdaki gibi sıralanmakta; yukarıda ifade edilen gelişmelerin bir sonucu olarak birçok gelişmekte olan ülkede kamu yönetiminde yapısal değişimin gerekçeleri Küresel rekabet ortamı, Teknolojik gelişmeler, Yenilik eksikliği, Kamusal tekellerin kaldırılması, Yönetimsel zayıflıklar, Bilgi çağı işçilerine ihtiyaç duyulması, Modernleşme süreci ve Maliyetleri kısma olarak kabul edilmektedir³⁰

2.2. Kamu Yönetiminde Küçülme (Downsizing) Stratejileri

Kamu sektörü işletmeleri bütün dünyada ekonomik hayatın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kamu işletmeleri bir istihdam kaynağı olarak iktidarlar tarafından kullanılmaktadır. 21. yüzyıla girerken kamu işletmeleri artan uluslararası rekabet ve globalleşme nedeniyle kendilerini yeniden yapılandırmak zorunda kalmışlardır. Son yıllarda gelişen iletişim teknolojileri ve kaliteli işgörenlerin sayısındaki artış nedeniyle kamu işletmeleri maliyetlerini düşürmek için yeniden yapılanma sürecine girmişlerdir.³¹

Kamu sektöründeki örgütsel küçülme stratejisi (Downsizing) sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerin ekonomik reform programlarında hızla artarak kullanılan bir uygulamadır. Kamu sektöründe örgütsel küçülme ekonomik politikaların nihai amacı değildir fakat ekonomik reformlar toplu halde işten çıkarmayı gerektirebilir.³²

Bu bağlamda, kamusal arz hizmet sunum yönteminin, özel arz yöntemine dönüştürülmesi de özelleştirmenin özel bir türü olan kamu kesiminin küçültülmesini ifade eder. Üretim araçları mülkiyetinden bağımsız olarak, hizmet sunum yöntemi değiştirilerek bedelsiz kamusal arzın, fiyat karşılığı özel arza dönüştürülmesi de kamu kesiminin küçültülmesini açıklar.³³ Örnek verecek olursak, daha önceden devlet tarafından ücretsiz sunulan eğitim ve sağlık hizmetleri, uygulanan politikalarla fiyat karşılığı olarak özel kesim tarafından sunulmaktadır. Böylece devletin sunmuş olduğu hizmet, hem özel kesime gördürülür olmuş hem de vatandaşlara fiyat karşılığı sunulmaya başlanmıştır.

²⁹ *United Nations Development Programme* "Public Sektör Downsizing Early Retirement Schemes & Voluntary Severance Pay", 1999, <http://www.surfas.org/Papers/downsize.pdf> (20.04.2009).

³⁰ ZEHİR, EKBER, TAŞ, s.647.

³¹ Thomas D.LYNCH, Peter L.Cruise, "Can The Public Sector Leviathan Be Formed? Right Sizing Possibilities For The Twenty-First Century", *Management*, Vol 2, No 3, 1999, ss.149-161.

³² Martin RAMA, "Public Sector Downsizing: An Introduction", *The World Economic Review*, Vol 13, No 1, Jan. 1999 s.1.

³³ İzzettin ÖNDER, "Özelleştirme", *93-94 Petrol-İş*, 1995, s.653.

Diğer bir deyişle, özelleştirme kavramı da eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerin, özel sektörcü sunumuna bağlı olarak refah devletinin küçültülmesi anlamına³⁴ gelmektedir.

Bununla birlikte, kamu kesiminin yürüttüğü bazı faaliyetleri durdurması, yaptığı bazı harcamaları kısması da devletin küçültülmesi³⁵ anlamına gelir. Çünkü devletin doğrudan mal ve hizmet üretiminden çekilmesi söz konusu olabileceği gibi, daha önceden harcama yaptığı alanlara harcama yapmayarak, kamu harcamalarının oranını azaltmakta ve buralarda oluşacak hizmet boşluklarının özel sektör tarafından üstlenilmesine zemin hazırlamaktadır. Aslında devletin yaptığı şey, kendi görev tanımlamasını değiştirmektir.

Bunların dışında, devletin küçültülmesini iyi işlemeyen, pahalı kamu hizmeti sunan, hantal ve yozlaşmış bir kamu yönetiminden iyi işleyen, daha etkili, daha verimli, daha hızlı ve daha ucuz kamu hizmeti sunan bir kamu yönetimine geçiş³⁶ olarak bakanlar da vardır. Bu tarz yaklaşımın temelinde yatan ise, sosyal refah devletinin işleyişinden duyulan rahatsızlıktır. Eğer, sosyal refah devleti küçültülürse devletin daha iyi işleyeceği, ayrıca etkili, verimli, hızlı ve ucuz kamu hizmeti sunumu gerçekleşeceği önkabullerine dayanmaktadır. Ama geçen zaman, bu önkabullerin doğru olmadığını göstermiştir.

Devletin küçültülmesi politikalarının, hizmet etkinliğinin artırılması amacı, kamu yönetiminin belirlenen niteliklere uygun hale getirilmesini, görece apolitik ve bilimsel bir uyarlamayı gerektirir gibi görünmektedir. Fakat, sözü geçen politikaların ilk iki amacının çok daha köklü bir değişimi, bir politik tercih değişimi getirdiği söylenebilir.³⁷

Devletin küçültülmesinden yana olan politikaların yönetsel boyutları belirlenirken, devletin rolünün yeniden tanımlanması, kamu kesiminin daraltılması ve hizmet etkinliğinin artırılması ile ilgili üç temel amaç ön plana çıkmaktadır.³⁸

Bu bağlamda belirtilen amaçlara ulaşabilmek için devletin parasal açıdan, personel istihdamı açısından, örgütsel açıdan ve yetkilerinin sınırlandırılması açısından küçültülmesi konuları ele alınacaktır.

³⁴ John DODGSON, "Özelleştirme", (Çev. Zeynep Bilgin), **Liberalizm, Refah Devleti, Eleştiriler**, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1993, s. 262.

³⁵ İzzettin ÖNDER, "Özelleştirmeye Genel Yaklaşım", **Dünyada ve Türkiye'de Özelleştirme**, Ankara: Türkiye Maden İşçileri Sendikası Yayını, 1994, s. 20.

³⁶ Burhan AYKAÇ, "21.Yüzyılda Kamu Yönetiminde Yeni Eğilimler", **G.Ü. İ.İ.B.F Dergisi Özel Sayı**, 2002, s. 15.

³⁷ Birkan Uysal SEZER, "Büyük Devlet-Küçük Devlet Tartışması", **Amme İdaresi Dergisi**, C.25, S.4, Aralık 1992, s. 5.

³⁸ TODAİE, **Kamu Yönetimi Araştırması, Genel Rapor**, Ankara, TODAİE Yayını, 1991, s.4.

2.2.1. Parasal Olarak Devletin Küçülmesi

Parasal olarak devletin küçülmesi devletin gelirleri ve giderleri açısından küçülmesi anlamı gelmekte olup konu bu iki açıdan incelenecektir

2.2.1.1. Gelirler Açısından Devletin Küçülmesi

Devletler kamu harcamaları için gerekli olan kaynağı vergi toplayarak ve diğer bazı yollarla karşılamaya çalışırlar. Bunların içinde vergi gelirleri diğer gelirlerden daha önemlidir. Devletin küçültülmesi için, sadece kamu harcamalarının azaltılması değil vergilerin de düşürülmesi önerilmektedir.

Verginin ne kadar ve hangi unsurlardan alınacağı uzun dönemde harcamalar tarafından belirlense de, iktisat politikası aracı olarak da kullanılmaktadırlar. Vergi oranlarını düşürerek devleti küçültmeye çalışmanın bazı riskleri vardır. Çünkü harcamalar aynı oranda azaltılmadığında, mevcut harcamaları karşılayabilmek için borçlanma ve para basmanın riskleri üstlenilmek zorunda kalınabilir. Bu riskleri ortadan kaldırmanın mümkün olmaması durumunda, bütün gelir gider dengesinin bozulması söz konusu olacaktır.

Vergi oranlarının düşürülmesindeki asıl amaç, sermaye sınıfı üzerindeki vergi yükünün hafifletilmek istenmesidir. Sermaye sınıfı derken sadece yerli sermaye sınıfını değil, küreselleşme ile birlikte önemi artan uluslararası sermaye sınıfı anlatılmak istenmektedir. Devlet mal ve hizmet üretiminden çekilecek, yatırım harcamalarını azaltacak politikalar uygulamaya başladığına göre, bu alandaki boşluğu yerli ve yabancı ayrımı kalmayan uluslararası sermaye ile kapatmayı düşünmektedir.

Ancak uluslararası sermaye, yatırım yapacağı yerlerde vergi oranlarının düşük olmasını istemektedir. Bu sebeple, bu yatırımları kendi ülkelerine çekmek niyetinde olan yerel devletler, vergi oranlarını düşürmek zorunda kalmışlardır. Uluslararası sermaye, gittiği ülkelerde yüksek karlar elde etmeyi hedeflerken, o ülkelerin altyapı ve diğer sosyal harcamalarına katılmak istememektedir.

Devletin, sermayenin hareketliliğinden dolayı kazanç ve servete müdahale olanağının zayıflaması ve rekabetin şiddetlenmesiyle, tahsil ettiği vergi miktarı azalmaktadır. Sermaye sınıfından alınamayan doğrudan vergiler yerine, dolaylı vergilerle sıradan vatandaşlardan daha fazla vergi toplanması yoluna gidilmiştir.

Sonuç olarak, vergi yükünü düşürmek için adımlar atılmasına rağmen, vergi gelirlerinde de bir düşüş gerçekleştirilmemiştir. Diğer bir ifadeyle, vergi bakımından devlet küçültülememiştir. Ama doğrudan vergi dolaylı vergi ayrımı yapılacak olursa, doğrudan alınan vergiler bakımından devlet küçülmüş, dolaylı vergiler bakımından ise büyümüştür denilebilir.

2.2.1.2. Giderler Açısından Devletin Küçülmesi

Kamu harcamalarının devletin küçültülmesinde önemli bir yeri vardır. Kamu harcamalarını verimsiz kabul eden ekonomik yaklaşımların etkisiyle, tüm uluslararası kuruluşlar, yeni kalkınma kurumlarının da etkisiyle, kamu harcamaları içinde “insan sermayesine” yönelik harcamalarla, diğer harcamaları ayırmanın doğru olacağı fikrinde birleşmişlerdir. Sadece sağlık ve eğitimin değil, konut, şehircilik ve kültürün de insan sermayesinin değerlendirilmesine yönelik harcamalar olarak algılandığı bu yeni yaklaşım, devletin küçültülmesini değil, devletin varlık biçiminin değiştirilmesini önermektedir.³⁹ Daha öncesinde, belirtilen bu yapısal uyarılama politikalarında devleti küçültmek, altyapı finansmanı ve yatırımlarında devletin geriye çekilmesi ve açılan alana piyasa mekanizmalarının yerleşmesi anlamına gelmekteydi.⁴⁰

Giderler bakımından devletin küçültülmesi, kamu harcamalarının sınırlandırılması, kısılması anlamına gelir. Devletin küçültülmesi politikalarının uygulandığı bir ülkede, normal koşullarda toplam devlet harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hâsılaya oranının düşüş göstermesi gerekmektedir. Ayrıca, kamu tüketim harcamaları oranında da aşağıya doğru bir eğilim yaşanması gerekir. Çünkü, devletin hizmetlerini yerine getirebilmek için istihdam ettiği personeline ödenen ücretler, aynı ve sosyal yardımlar ile bu hizmeti üretmek için diğer sektörlerden satın alınan mal ve hizmetlere ilişkin harcamalar, devlete ait binaların amortisman değerleri bu hesaplamanın içindedir.

Devletin küçültülmesi için bütçe harcamalarının azaltılması gerekmektedir. Çünkü bütçe kalemleri içinde bulunan cari, yatırım ve transfer harcamalarının giderek arttığı bu yüzden devletin büyüdüğü iddia edilmektedir. Onun için bütçedeki bu kalemlerin sınırlandırılması gerekmektedir. Personel ücretlerinin sabit tutulması, enflasyon oranında ücretlerin artırılmaması ve yeni istihdam yaratılmaması cari harcamalar içinde yer alan personel harcamalarını azaltacaktır.

Devletin altyapı ve üretime yönelik yeni yatırımlar yapmaması, yatırım harcamalarını düşürecektir. Yatırım harcamalarının düşürülmesi, kamu harcamalarının azaltılmasında önemli bir etkidir.

Transfer harcamaları devletin yeniden dağıtım işleviyle ilgili olduğu için önem taşımaktadır. Neoliberal politikalar daha çok sosyal güvenlik transferlerinin azaltılarak kamu harcamalarının aşağıya çekilmesini tavsiye etmektedirler. Böylece sosyal refah devletinin yeniden dağıtım mekanizması, emekçi sınıfların aleyhine bozulmak istenmektedir.

³⁹ Ahmet İNSEL, *Neo-Liberalizm, Hegemonyanın Yeni Dili*, İstanbul: Birikim Yayınları, 2004, ss. 209–210.

⁴⁰ Birgül A GÜLER, *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi, Yapısal Uyarılama Politikaları*, Ankara, TODAİE, Yayın No: 266, 1996, s.155.

Yukarıda sözü edilen kalemlerin bütçe harcamaları içindeki oranları düşürülerek, devlet harcamalar bakımından küçültülebilir. Ancak kamu harcamalarını çok fazla aşağıya çekmenin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bütün çabalara rağmen, hala devlet en büyük harcamacı olarak gözükmektedir. Devlet, yapmış olduğu harcamalarla aynı zamanda sermaye sınıfını desteklemektedir. Ayrıca, borçlanma politikalarıyla sermaye sınıfına faiz karşılığında transferlerde bulunmaktadır. Sadece topluma doğrudan mal ve hizmet üretiminde bulunmak için kamu harcamaları yapmamaktadır.

Görüldüğü gibi harcamaların sınırlandırılmasından ziyade yönünün değişmesi söz konusu olmaktadır. Bu sebeple, devletin harcamalar bakımından küçültülmesi hedeflenmiş olsa bile, bunu isteyenlerin taleplerini bile karşılayabilmek için devletin yine harcamalarını artırması gerekecektir. Bunun sebebini, kapitalist sistemin çelişkilerinde aramak en doğrusu olacaktır.

2.2.2. Personel İstihdamı Açısından Devletin Küçülmesi

Kamu personeli, doğrudan vatandaşlarla sıcak temas kuran, onların gereksinimlerini karşılamakla görevlendirilmiş devlet denilen büyük örgütlenmenin ete kemiğe bürünmüş her türlü eylemi yapmakta kullandığı eli ayağıdır. Bu kimselerin sayısını azaltarak, devlet küçültülebilir. Nasıl ki devlet, mal ve hizmet sunarken aksamalara neden olmamak için yeni personel gereksinimi duyar ve ek bir istihdam sağlarsa, sunmuş olduğu mal ve hizmet üretiminden çekilmesi durumunda da personel sayısını azaltmak zorunda kalabilir.

Devletlerin uygulamış olduğu istihdam politikaları, bu sayının artmasında ve azalmasında belirleyicidir. Örneğin, sosyal refah devleti, doğrudan mal ve hizmet üretiminde bulunan bir devlet olduğu için ciddi sayıda kamu personeline sahipti. Ama uygulanan devletin küçültülmesi ve özelleştirme politikaları, kamu personel sayısını azaltarak tasarruf sağlamayı amaçladığından, bu sayı aşağı çekilmek istenmektedir.

Kamu personelinin azaltılması ile devletin önemli miktarda tasarruf edeceği varsayılmaktadır. Sosyal refah devleti uygulamaları ile hem gelir olarak hem de çalışma koşulları bakımından daha iyi olanaklar elde eden kamu emekçileri, sendikal örgütlenme haklarını da kullanarak daha iyi yaşam koşullarına kavuşma yolunda önemli mesafeler katetmişlerdi. Devlet, ilke olarak, bu iş için ne kadar personel gerekiyorsa o kadar kişiyle belirlenen hizmeti sunmaktaydı.

Ancak devletin küçültülmesini savunanlar, devletin istihdam ettiği personel sayısının gereğinden fazla olduğu ve bu yüzden devletin hem pahalı hem de verimli hizmet sunmadığını iddia etmişlerdi. Özelleştirmeler yapılması, emekli olanların ve ölenlerin yerine aynı sayıda yenilerinin alınmaması, yeni kadroların sınırlı tutulması sonucu kamudaki personel sayısı

artışı yavaşlatılmıştır. Sonuç olarak, personel sayısını azaltacak politikalar uygulayarak devletin küçültülmesi mümkündür.

2.2.3. Örgüt Olarak Devletin Küçülmesi

Devletin doğrudan mal ve hizmet üretiminden çekildiği alanlarda, devlet örgütlenmesi de bir yandan tasfiye edilmektedir. Çünkü önceden devletin bizzat kendi personeli ve araç-gereçlerini kullanarak yaptığı bir kamu hizmeti, günümüzde imtiyaz ya da ihale gibi yöntemler⁴¹ kullanılarak özel sektöre yaptırıldığı için, bir anda o hizmeti gören devlet kurumu atıl pozisyona düşmektedir.

“Hantal Devlet” yakıştırmalarının temelinde, gereksiz olduğu düşünülen kamu birimlerinin devletin hareket kabiliyetini azalttığı yönündeki eleştirileri vardır. Bu sebeple gereksiz birimlerin kapatılması istenmektedir. Böylece hem harcamalardan tasarruf edileceği hem de kamunun yönetiminin daha rahat gerçekleştirileceği hesap edilmektedir.

Artık devletin sunduğu birçok hizmet özel sektör eliyle gerçekleştirildiği için, bu faaliyet alanlarında yeni yeni özel sektör kuruluşları doğmaya başlamıştır. Devlet bizzat hizmet ve mal üretiminden geri çekilirken, diğer bir ifadeyle küçülürken, özel sektörün büyüdüğü görülmektedir. Devletin yaptığı işi yapan birden fazla sayıda özel sektör kuruluşu, ihale gibi yöntemlerle bu hizmetlerin sunumunu gerçekleştirmektedirler. Özel sektör firmaları kendi personelleri ve araçlarını kullanarak, daha önceden kamunun yerine getirdiği hizmetleri, sunmaktadırlar.

Devletin bir girişimci olarak ekonomik hayata katılması sonucu ortaya çıkan Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşlarının kurulmasıyla, nasıl genel devlet örgütü büyümüşse, bunların kapatılmasıyla da devlet küçültülebilir. Özellikle bunlardan, iktisadi kamu kurumları önemli yer tutmaktadır.

Devletin piyasa mallarının üretiminden çekilmesi, Kamu İktisadi Teşebbüs’lerin özelleştirilmesi veya kapatılması anlamına gelmektedir. Böylece özel sektöre, yeni karlılık alanları açılmış olmaktadır. Önce birçoğu yerli sermayeye satılırken, ilerleyen zaman içerisinde onların uluslararası sermayeye hisselerini devrettikleri bilinmektedir. Bu süreç dünyada da çok farklı işlememiştir.⁴²

Sonuç olarak, hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının yani kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirilmeleri ya da kapatılmalarıyla birlikte, genel olarak devlet küçültülmüştür denebilir.

⁴¹ Nihat FALAY, “Özelleştirme Yöntemleri ve Sorunları”, *Özelleştirme Tartışmaları*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1994, ss. 21–30.

⁴² Cevat KARATAŞ ve Ziya ÖNİŞ, *Dünyada Özelleştirme ve Türkiye*, İstanbul, TÜSES, 1994, s.12.

2.2.4. Merkezi Yetkileri Bakımından Devletin Küçülmesi

Kamu yönetiminde merkezi örgütün hiyerarşi ve vesayet ilişkisi içerisinde oldukları birimlerin sayısının azalmasıyla, kullandıkları yetkiler de azalmaktadır. Bunun sonucu merkezi devlet, bir takım yetkileri bakımından küçülmüştür denilebilir.

Devletin piyasaları düzenlemek için yaptığı bir takım müdahaleleri vardır. Toplu sözleşme düzenini şekillendirir; en büyük işveren olduğu için ücret düzeyine müdahale eder, faize, döviz kuruna, destekleme politikaları ile de tarıma müdahale eder; üretim ve pazarlama standartlarına, sübvansiyon ya da cezalandırma politikaları ile fiyatlara müdahalelerde bulunur. Ayrıca ekonomik yaşamı etkileyen kuralları meydana getirmeye yönelik rekabet yasası, borçlar yasası, ticaret yasası, tüketiciyi koruma yasası gibi yasal kurumsal düzenlemeleri de devlet yapar.

Düzenleme yetkisini elinde bulunduran devlet, bu yetkileri arttıkça, aynı zamanda yetkileri bakımından da büyümektedir. Devletçilik ya da karma ekonomik düzenin uygulandığı ülkelerde bu durum gayet normalken, serbest piyasa ekonomisi koşullarında normal değildir. Serbest piyasa ekonomisini öne çıkaran neoliberal politikalar, devletin müdahale ve düzenleme kapasitesinin gevşetilmesini talep etmişlerdir. Böylece, devletin müdahalesi olmadan serbest piyasa ekonomisi, işleyişini sürdürecektir ve devlet yetkileri açısından sınırlandırılmış olacaktır. Sözü edilen durumu anlatan deregülasyon kavramıdır. Bu kavram, devletin merkezi ya da yerel kurumu tarafından kullanılan bir yetkinin, özel sektöre ya da sivil toplum kuruluşuna devredilmesini anlatırken, aynı zamanda, devletin tekelci yetkilerinin devletin elinden alınıp özel sektöre bırakılmasını da kapsamaktadır.⁴³ Sonuç olarak deregülasyon devleti yetkisi bakımından küçülmüştür.

Piyasa adına, piyasa için, toplumu piyasa gibi organize eden her karar, yasa, yönetmelik, genelge, üst kurul talimatı regülasyon düzenlemesi olarak nitelenmektedir. Regülasyon düzenlemeleri sayesinde, Türkiye’de üst kurullaşma yaygınlaştırılmış ve üst kurullardaki bürokrasinin kendi başına kullandığı kamu iktidarı, en azından teoride halk adına kullandığı iktidarı, özel sektör ve sermaye tabanlı sivil toplum kuruluşları ile paylaşmıştır.⁴⁴ Görüldüğü gibi, regülasyon düzenlemeleriyle devlet küçültülmüştür. Diğer bir ifadeyle, kamu iktidarının kullanımına bir sınırlama getirilmiştir.

Yerelleşme ile merkezi yönetimden, özelleştirme ve özel sektörleşme ile her düzeydeki devletten kurtulma ve kamu gücünü devlet dışına taşımak

⁴³ Birgül Ayman GÜLER, “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı’nın Ulusal ve Uluslararası Boyutları”, **Kamu Yönetimi 1. Ulusal Kurultayı, 18-19 Aralık 2003**, İnönü Üniversitesi Malatya, Şubat 2004, s. 145.

⁴⁴ Birgül A. GÜLER, “Devlet Reformu Sorunu”, **Liberal Reformlar ve Devlet**, KİGEM Sempozyum Bildirileri 18-19 Nisan 2003, Ankara, 2004. ss. 362–363.

mümkündür. Yeni sağ, tek tek ülkelerde ve genel olarak dünyada toplumsal ve kamusal olan hiçbir alanın kalmamasını ve tüm yaşamın, kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliğine terk edilmesini istemektedir.⁴⁵

Yerel yönetimlerin yatırım kapasitesinin artması sonucu, yerel yönetim yatırım alanı dış mali sermayeye açılmıştır. Yerel yönetimlerde finansman boyutunda gerçekleşen durum devletin küçülmesi, devletin geriye çekilmesinden başka bir şey değildir. Kamu sektörünün geri çekilmesi sonucu, özel sektöre daha fazla hareket alanı tanıma olanağı yerel yönetimler düzeyinde de yaşanmıştır. Kısacası, bir yandan kamu, özel sektör lehine geriye çekilmiş, diğer yandan belediyeler ve öteki kamu kurumları işlerini özel sektöre açmışlardır.⁴⁶

Devlet eliyle devletin küçültülmesinin beklenen sonuçları arasında, kamu örgütlerinin sayı ve çeşitlerinin azaltılması, paralel olarak da buralarda çalışan personelin sayısında düşme olması, sonuçta da bütçe kaynaklarından bu amaçla ayrılan payın azaltılması yer almaktadır.⁴⁷

2.3. Kamu Yönetiminde Küçülmenin (Downsizing);

2.3.1. Faydaları

Kamu örgütlerinin küçültülmesi, bu çerçevede, tek otorite altında tek merkezden yönetilen örgütün parçalarına ayrılması, her bir parçanın kendi içinde hizmetin bir bölümünü yüklenmesi, kullanabilecekleri bağımsız bütçelerinin olması, işlevsel etkinlik, verimlilik ve ekonomi sağlanması açısından gerekli görülmektedir. Bürokratik örgütlenmelerde örgütün parçalarına ayrılması, geleneksel yönetim-örgüt ilkelerinin belirttiğinin aksine, aynı işleri yapan birden fazla birimin oluşturulması, bu birimlerin birbirleriyle ve özel sektör kuruluşlarıyla rekabete açılması bağlamında önem kazanmaktadır.⁴⁸

Kamu örgütlerinin küçültülmesine yönelik olarak kamu-özel sektör işbirliği kurumsallaştırmaya çalışılmakta, sözleşme mekanizmasının geliştirilip genelleştirilmesi benimsenmektedir. Bu şekliyle kamu örgütü ya da biriminin temel işlevi sözleşmeye konu olan amacın tanımlanması, standartlaştırılması ve değerlendirme ölçütlerinin geliştirilmesi ve denetlenmesi gibi işlevler olmakta, doğrudan hizmet-mal üretimine girilmesi mümkün olduğunca istenmemektedir. Bu durum, işgörenler ve yöneticiler için yeni uzmanlık bilgi ve becerilerinin

⁴⁵ Birgül A GÜLER. **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi, Yapısal Uyarılama Politikaları**, Ankara, TODAİE, Yayın No: 266, 1996, s. 78.

⁴⁶ Birgül Ayman GÜLER, "Küreselleşme Döneminde Yerel Yönetimler", **Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Kitaplığı Seminerleri**, İstanbul: Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını, 1999, ss. 147-148.

⁴⁷ Halevy-Etzioni EVA, **Bureaucracy and Democracy**, London, 1985, ss. 138-140.

⁴⁸ A.Şinasi AKSOY. "Yeni Sağ ve Devletin Değişimi", **Türkiye'de Kamu Yönetimi**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003. s. 557.

gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Sözleşme hazırlama, uygulama, pazarlık süreçlerinin düzenlenmesi, yürütülmesi ile rekabet ortamında çalışabilme gibi beceriler ve yetenekler önem kazanmaya başlamıştır.⁴⁹

Devletin küçülmesi olarak ifade edilen, devletin belli başlı ekonomik faaliyetlerden geri çekilmesi ve topluma daha fazla tercih ve özgürlük tanımak anlamında özelleştirme gerçekten devletin küçültülmesinde çok önemli bir araçtır. Aynı zamanda birden fazla işlev gören bir araçtır. Bir yandan özelleştirmeyle Kamu İktisadi Teşebbüsleri satılırken devlet üretimden çekilmekte, diğer yandan özelleştirilen kuruluşlardan personel çıkarılmasıyla personel sayısı azalmakta, ayrıca sayı olarak bu kuruluşların azalmasıyla örgüt olarak devlet küçülmekte, bütçeden bunlara ayrılan transferler azaltılarak kamu harcamalarından tasarruf edilmektedir.

Devletin personel açısından küçülmesi çalışanlar arasında rekabetin gelişmesini, çalışanların yeteneklerinin etkin bir şekilde kullanımının gerçekleşmesini ve kariyer gelişim imkânlarının ortaya çıkmasını sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Devlet bütçesinin küçülmesi;⁵⁰

- Kamu finansmanına katılım açısından sermayeye ek yükler gelmesinin önlenmesi

- Küçültülen bütçenin ortaya çıkarabileceği kaynak fazlasının doğrudan veya dolaylı olarak sermayenin daha fazla yönlendirebileceği bir biçimde kullanımı

- Devletin çekildiği sosyal hizmet alanının sermayeye sunduğu yeni değerlendirme olanaklarının kullanılması yani sermayenin eğitim, sağlık ve sosyal sigortacılık gibi alanlara daha fazla girebilmesinin koşullarının yaratılması gibi sonuçları olabilecektir.

2.3.2. Riskleri

Devleti küçültme politikalarıyla, devlet, sırtındaki yüklerden kurtarılmaya çalışılırken, toplumdaki eşitsizlikler daha da derinleşebilir. Libertarian anlayışa geri dönüş, devleti bir anda sadece güvenlik ve adaleti sağlayan bir kurum olmaya itmiş, sosyal devlet anlayışı sıfırlanıp ve toplumda eşitsizlikler daha da artabilir.⁵¹

İnsan kaynakları açısından örgütsel küçülme stratejisi uygulamaları sırasında elde edilen bilgilere göre kamu sektöründeki yüksek kalitedeki emek

⁴⁹ AKSOY, s. 558.

⁵⁰ Oğuz OYAN, "Bütçelerin Değişen Yapısı" <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/1640.pdf> (20.04.2009) s.1.

⁵¹ Nevzat SAYGILIOĞLU ve Selçuk ARI, **Etkin Devlet, Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi**, 1.basım, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2003, s.43.

gücüne sahip olanlar, özel sektörde daha çok iş fırsatlarına sahip iken yüksek kalitede emek gücüne sahip olmayanlar ise, yeni işler bulmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle downsizing uygulamasında genellikle kamu kesimi yüksek kalitedeki işgücünü özel sektöre kaptırabilmektedir. Böyle bir durum ise, kamu işletmelerinde örgütsel küçülmeden beklenen sonuçların alınmasını engelleyebileceği gibi daha da başarısız olmasına neden olabilir.⁵²

Yapılan araştırmalar sonucunda küçülmenin insan kaynakları açısından diğer olumsuz sonuçları; personelde yaratıcılığın kaybedilmesi, değişime direncin artması, düşük moral seviyesinin oluşması, çalışanların stres ve kaygılarının artması, örgüte olan güven ve bağlılığın azalması, örgüt içinde çatışmalar artması, örgütsel hafıza kaybına sebep olunması, performansın azalması, çalışmaya devam edenlerde suçluluk duygusu oluşması şeklinde ortaya çıkmıştır.⁵³

Finansal ve maliyet açısından ise; yeniden yapılanma sürecinde rekabet gücünün zayıflamasına, plansız örgütsel küçülme örgütün sorunlar yaşamasına, personel sayısında azalma nedeniyle verimlilik ve performans azalmasına ve müşterilerle olan ilişkiler bozulmasına yol açtığı belirlenmiştir.⁵⁴

3. SONUÇ

Devletin küçültülmesi, aslında bütün devlet yapısının baştan aşağıya yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir. Devletin asli görevlerine çekilmesi, yalnızca iç güvenlik, dış güvenlik ve adalet hizmetlerinin sunumunu üstlenmesi, daha öncesinde yaptığı bir çok görevi terk etmesi, personel sayısını, harcamalarını azaltması ve örgüt yapısını daraltması sonucunu doğurur. Dolayısıyla, devletin daha öncesinde yaptığı birçok hizmetin sunumunu devlet dışı kuruluşların üstlenmesi söz konusu olmaktadır. Toplum tarafından gereksinim duyulan bu hizmetler hala önemini korumaktadır. Bu yüzden hizmetlerin bir şekilde birileri tarafından sunulması gerekmektedir. Bu sunum ya devlet eliyle ya da devlet dışı örgütler eliyle gerçekleştirilecektir. Devletin hizmet sunumuna yaklaşımı ile özel sektörün bu sunuma yaklaşımı farklılık arz etmektedir. Çünkü devlet hizmet sunarken öncelik kamu yararına verilmekte iken, özel sektör hizmet sunarken kar amacı taşımaktadır. Başta eğitim, sağlık, enerji, haberleşme, altyapı vs. olmak üzere, bu hizmetleri sunumundan elde edilecek karın miktarı ulusal ve uluslararası sermayenin dikkatini çekecek kadar büyüktür. Ama sosyal refah devletin belirlenen bu sektörlerde ve daha birçok sektörde tekel konumunda olması ve bu hizmetleri doğrudan kendisinin

⁵² Doh-Sin JEAN, Jean-Jacques LAFFONT, "The Efficient mechanism For Downsizing the public Sector", The World Economic Review, Vol 13, No 1 jan 1999, s.67.

⁵³ Sevcan GÜLEÇ, "Küçülen Devlette Yaşanan Örgütsel Davranış Sorunları (Karaman Köy Hizmetlerinde Bir Uygulama)" 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2004, s.702.

⁵⁴ GÜLEÇ, s.702.

sunması, sermaye sınıfını zor durumda bırakmıştır. O yüzden sosyal refah devletinin artık küçültülmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Her ne kadar sosyal refah devleti küçültülmeye çalışılsa da yerine getirilmek istenen devlet biçiminin de düzenleyici bir tarafının olduğu söylenebilir. Devletin üretim ve ticaretin yanında, doğrudan hizmet sunumundan çekildiği ve daha ziyade temel politikalar ve stratejik konularla ilgilendiği görülmektedir. Genel olarak devletin sorumluluğunda olan politika tespiti ile anayasal bir yetkinin ya da kamu gücünün kullanılmasını gerektiren düzenleme yapılması ve hizmet sunum işleri bakanlıklara bırakılmalıdır.

Devletin mal ve hizmetlerin doğrudan üreticisi olma rolünden geri çekilişinin çelişkilerinden biri, kendisinden ayırdığı işlevler üzerinde denetimi devam ettirmek için, düzenleme aygıtının genişlemesi olmuştur. Geniş anlamda düzenleme, piyasa aktörlerinin davranışını idari veya yasal olarak denetlemek üzere, devletin tüm müdahalede bulunma şekilleri olarak tanımlanabilir. Devlet piyasa ekonomisinin işlemesi için mülkiyetin, sözleşmenin, alışverişin ve zararın genel çerçevesini kurar. Yasal parayı piyasaya arz eder, paranın ödünç verebileceği faiz oranlarını denetler, işyerlerinin açılış saatlerini belirler, işçilerin çalışma yaşına ve belirli grupların çalışabileceği saatlere sınır koyar. İstihdamın belirli biçimlerini kayıt altına alır, kaydolmamış kişilerin çalışmasına yasak getirir. Tüketicilerin korunması için yasalar çıkarır, mali kurumların kredi sunumunu kontrol altında tutar, besin maddelerinin kalitesini korur, çevre kirliliğini denetim altında tutar.

Devlet eliyle devletin küçültülmesinin beklenen sonuçları arasında, kamu örgütlerinin sayı ve çeşitlerinin azaltılması, paralel olarak da buralarda çalışan personelin sayısında düşme olması, sonuçta da bütçe kaynaklarından bu amaçla ayrılan payın azaltılması yer almaktadır. Bu durum mevcut bazı örgütleri ortadan kaldırırsa bile, yeni işlevlerle yenilerinin oluşmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Makro düzeyde, personelin niteliğinin değiştiği gözlenmektedir. Bu politikaların uygulanması, bazı örgütleri devreden çıkarmaktadır ve burada çalışanların bir kısmının diğer kamu örgütlerine aktararak muhafaza edilmesi, bir kısmının ise özel yönetimce görevden uzaklaştırılması söz konusu olmaktadır. Uygulamalar, geleneksel kamu örgütlerinin yanında uzmanların ağırlıklı olarak istihdam edildiği yeni örgütlerin kurulmasını gerekli kılmaktadır.

Devletin çözülmesi sürecinde deregülasyondan sonra en etkili araç özelleştirme olmuştur. Doğrudan satış başta olmak üzere, ihale, imtiyaz sözleşmeleri, hisse devri gibi birçok yöntem, özelleştirme kapsamında kullanılmıştır. Fakat gelişmiş dünyanın büyük bölümünde devlet, en büyük ve en belirleyici ekonomik aktör olmayı sürdürmektedir. Devletin küçültülmesinin bir sınırı olduğu unutulmamalıdır. Rakamlara bakıldığında, böyle bir yaklaşımın öncü ülkelerinde bile, kamudaki işgücü azalmasının %10'u geçmediği, yalnızca kamudaki büyümenin durdurulduğu; merkezi idarede aşırı azalmalar olmuş olsa

da, bunların yerel idarelerde görülen artışlarla dengelendiği gözlenmektedir. Bu nedenle, devletin ekonomik hayattaki vazgeçilmez yeri ve rolü sürmektedir.

Postmodern anlayış kamu yönetiminde bürokrasinin karşısına sivil toplum örgütlerini çıkarmaya çalışmış, devletin yetki ve görevlerinin sivil toplum örgütlerine ve özel sektöre aktarılması gerektiğini vurgularken, piyasanın ve sivil toplumun geliştirilmesini önemsemişti. Ancak Dünya Bankasının raporuna göre; gelişmekte olan ülkelerde devletin, mülkiyet hakları, yol, sağlık ve eğitim gibi temel kamu hizmetlerini bile gerçekleştirmediği, eksikliklerin büyük krizlere yol açtığı, anlaşılmaktadır. Bu ülkelerde bir yandan kişiler ve şirketler vergi ödemekten kaçınırken diğer yandan bozulan kamu hizmetlerine tepki göstermekte, bu durum hizmetlerin daha da bozulmasına yol açmaktadır. Verilen sözlerin uzun vadede yerine getirilememesi, kimi yerlerde devletin çökmesine neden olurken, merkezi planlamanın tasfiyesi ise yeni sorunları beslemiştir. Durum o kadar kötüleşmiştir ki, ortaya çıkan ara dönemde, vatandaşların, hukuk ve düzen gibi temel kamu hizmetlerinden bile mahrum kaldıkları ifade edilmektedir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimlerin altyapı konusunda önemli eksiklikleri vardır. Ama birçoğu yeterli gelir kaynaklarına sahip olmadıkları için, bu hizmetleri yerine getirme işini uzun zamana yaymaktadır. Uluslararası kredi kuruluşları burada devreye girerek, ellerindeki sermayeyi yerel yönetimlere borç verebilecek bir ortamın yaratılması için çaba göstermektedirler. Çünkü uluslar arası sermaye için yerel yönetimler cazip yatırım alanlarına sahiptir. Dolayısıyla, özelleştirmeye merkezin bir takım yetkilerinin önce yerel yönetimlere ardından da özel sermayeye aktarılması söz konusu olmaktadır. Bütün bu gelişmelerin yönetilebilmesi açısından yerel yönetimler en uygun ölçeği oluşturmaktadır. Burada küreselleşme, özelleştirme ve yerelleşme ilişkisi bütün çıplaklığıyla ortaya serilmektedir.

İster kamu sektöründe isterse özel sektör de olsun küçülmenin en büyük etkisi istihdam alanında yaşanacaktır. Çalışanların erken emekli edilmesi veya işten çıkarma tazminatları verilmesi gibi yaklaşımlarla gerçekleştirilmek istenmekte ancak küçülmenin beraberinde getirdiği bir çok soruna sebep olmaktadır. Çalışanlar alınan bu karardan doğrudan etkilenecek ve gerek geride kalan çalışanlar gerekse işten ayrılan çalışanlar önemli örgütsel sorunların yaşanmasına sebep olacaktır. Bu sorunların daha az yaşanması ve etkisinin en az düzeyde hissedilmesi için planlı çalışmalar yapılmalı, kararlarla ilgili gerekli bilgilendirme ve şeffaflık sağlanmalıdır.

Devletin görevlerinin sınırlanması, onun birçok görevini terk etmesi anlamına gelir. Görevleri azalan devlet, personel sayısı ve örgüt yapısı açısından negatif yönlü bir değişim geçirir. Bu değişim personel ve örgüt bakımından yalnızca niceliksel bir değişimi değil, niteliksel bir değişimi de beraberinde getirir. Devletin küçültülmesi politikası devletin işlevini

değiştirerek “postmodern devlet” yaratma politikasının bir parçası olarak görülebilir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, A.Şinasi, “Yeni Sağ ve Devletin Değişimi”, **Türkiye’de Kamu Yönetimi**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003.
- AYKAÇ, Burhan “21.Yüzyılda Kamu Yönetiminde Yeni Eğilimler”, **G.Ü. İ.İ.B.F Dergisi, Özel Sayı**, 2002.
- BIÇKI, Doğan “Modernizm ve Postmodernizm,” 2004, <http://www.isguc.org/arcview>, (12.04.2009).
- ÇABUKLU, Metin, **Postmodern Toplumda Kriz ve Siyaset**, Kanat Yayınları, İstanbul, 2004.
- DODGSON John, “Özelleştirme”, (Çev. Zeynep Bilgin), **Liberalizm, Refah Devleti, Eleştiriler**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul 1993.
- EAGLATON, Terry **Postmodernizmin Yanılsamaları**, Ayrıntı Yayınları, (Çev. Mehmet Küçük), İstanbul, 1999.
- ERGUN, Turgay, “Postmodernizm ve Kamu Yönetimi,” **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 30, Sayı: 4, Aralık 1997.
- EVA Halevy-Etzioni, **Bureaucracy and Democracy**, London, 1985.
- FALAY, Nihat “Özelleştirme Yöntemleri ve Sorunları”, **Özelleştirme Tartışmaları**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1994.
- FİŞEK, Kurthan **Yönetim**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara, 1979.
- GÜLEÇ, Sevcan Küçülen Devlette Yaşanan Örgütsel Davranış Sorunları (Karaman Köy Hizmetlerinde Bir Uygulama) 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2004.
- GÜLER, Birgül A **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi, Yapısal Uyarlama Politikaları**, Ankara, TODAİE, Yayın No: 266.
- GÜLER, Birgül Ayman “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı’nın Ulusal ve Uluslar arası Boyutları” , **Kamu Yönetimi 1. Ulusal Kurultayı, 18–19 Aralık 2003**, İnönü Üniversitesi Malatya, Şubat 2004.
- GÜLER, Birgül A. “Devlet Reformu Sorunu”, **Liberal Reformlar ve Devlet**, KİGEM Sempozyum Bildirileri 18–19 Nisan 2003, Ankara, 2004.
- GÜLER, Birgül A. **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi, Yapısal Uyarlama Politikaları**, Ankara, TODAİE, Yayın No: 266, 1996.
- GÜLER, Birgül Ayman “Küreselleşme Döneminde Yerel Yönetimler”, **Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Kitaplığı**

- Seminerleri**, İstanbul: Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını, 1999.
- GÜLER, Birgül Ayman **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi-Yapısal Uyarılama Politikaları**, TODAİE Yayınları, Ankara. 1996.
- İNSEL, Ahmet **Neo-Liberalizm, Hegemonyanın Yeni Dili**, İstanbul: Birikim Yayınları, 2004.
- JEAN, Doh-Sin Jean- LAFFONT, Jacques “The Efficient mechanism For Dowsizing the public Sector”, The World Economic Review, Vol 13, No 1 jan 1999.
- KARATAŞ Cevat ve Ziya ÖNİŞ, **Dünyada Özelleştirme ve Türkiye**, İstanbul, TÜSES, 1994.
- KENNETH, Kernaghan “The Postbureaucratic Organization and Public Service,” International Review of Administrative Sciences, Vol.66, No.1, March 2000.
- LYOTARD, Francois / Jurgen HABERMAS,/ Fredrick JAMESON, **Postmodernizm**, Kıyı Yayınları, (Çev. Nemci Zeka), İstanbul, 1990.
- LACLAU, Ernesto **Postmodernist Burjuva Liberalizmi İçinde** (Çev. Yavuz Alagon), Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995.
- LYNCH, Thomas D. Peter L.Cruise, “Can The Public Sector Leviathan Be Formed? Right Sizing Possibilities For The Twenty-First Century” , Management, Vol 2, No 3,1999.
- MONTGOMERY, Van, Wart Changing Public Sector Values, New York:Garland Publishing , Inc., 1998.
- OYAN, Oğuz”Bütçelerin Değişen Yapısı” <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/1640.pdf> (20.04.2009).
- ÖĞÜT, Âdem, **Bilgi Çağında Yönetim**, 1. Basım, Ankara, Nobel Yayınları, 2001.
- ÖNDER, İzzettin. “Özelleştirme”, **93-94 Petrol-İş**, 1995.
- ÖNDER, İzzettin “Özelleştirmeye Genel Yaklaşım”, **Dünyada ve Türkiye’de Özelleştirme**, Ankara: Türkiye Maden İşçileri Sendikası Yayını, 1994.
- ÖZTÜRK, Namık Kemal “Hiyerarşi ve Demokrasi İkilemi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl 69, Mart 1997, Sayı:414.
- PALABIYIK, Hamit “Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar, **Amme İdaresi Dergisi**, 37/1 Mart, 2004.
- RAMA, Martin”Public Sector Downsizing:An Introduction”,The World Economic Review,Vol 13, No 1,Jan.1999.

- ROMZEK, Barbara S. "Dynamics of Public Sector Accountability in an Era of Reform," *International Review of Administrative Sciences*, Vol.66, No.1, March 2000.
- ROSENAU Pauline Marie, **Post-Modernizm ve Toplum Bilimleri**, (Çeviren: Tuncay Birkan), Bilim ve Sanat /Ark Yayınları, Ankara. 1998.
- SARAN, Ulvi "Küresel Değişim Dinamiklerinin Kamu Yönetimi Alanındaki Etkileri", **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 433, Ankara.2001.
- SAYGILIOĞLU Nevzat ve ARI Selçuk, **Etkin Devlet, Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi**, 1.basım, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2003.
- SEZEN, Seziye **Türkiye'de Plânlama**, TODAİE Yayınları, Yayın No: 293, Ankara, 1999.
- SEZER, Birkan Uysal "Büyük Devlet-Küçük Devlet Tartışması", **Amme İdaresi Dergisi**, C.25, S.4, Aralık 1992 .
- SEZGİN, Ömür, (Tarihsiz), **Siyasi Düşünceler Tarihi Ders Notları**, Bilgi Fotokopi, Ankara .
- ŞAYLAN, Gencay, **Postmodernizm**, İmge Kitabevi, Ankara, 2002.
- ŞAYLAN, Gencay **Çağdaş Düşünce Akımları: Postmodernizm**, (Ders Notları), TODAİE Yayınları, Ankara, 1996.
- ŞENER, Hasan Engin "Bilim Kuramı Bakımından Postmodernizm ve Kamu Yönetimi," (1999/2000 Öğretim Yılı -Yayımlanmamış- Kamu Yönetimi Bölümü Bitirme Tezi), Ankara, Haziran. 2000.
- ŞEYHANLIOĞLU, Hüseyin "Postmodern Kamu Yönetiminde E-Devlet", http://www.icislerigov.tr/icisleri/TurkIdareDergisi/UpLoadedFiles/Huseyin_Seyhan81-106.doc (21,04,2009).
- TODAİE, **Kamu Yönetimi Araştırması, Genel Rapor**, Ankara, TODAİE Yayını, 1991.
- United Nations Development Programme* "Public Sektör Downsizing Early Retirement Schemes & Voluntery Severance Pay",1999, <http://www.surfas.org/Papers/downsize.pdf> (20.04.2009).
- ZEHİR, Cemal Akgün A. EKBER, Hatice TAŞ "Türk Kamu Bankalarında Örgütsel Küçülme Uygulamalarının Çalışanlar Üzerine Etkilerine Yönelik Bir Saha Araştırması", **11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı**, Afyon, 2003.
- <http://osman.borutecene.com/postmodern-kelimesi-bir-terim-olarak-neyi-tanim-lar-ne-anlama-gelir-ne-demektir/> (27.04.2009).